

Дата: _____

Клас: _____

Тема: «Практична робота № 3.

Богдан Хмельницький – Адам Кисіль: порівняльна характеристика»

Мета: на основі доступних джерел порівняти особистісні якості, політичні позиції, військово-політичну діяльність Богдана Хмельницького та Адама Киселя; *розвивати* інформаційно-комунікаційну компетентність (критичне ставлення до інформації з різних джерел); культурну компетентність (виявляти вплив належності до різних спільнот і зовнішніх чинників на формування поглядів та переконань особи); громадянські та соціальні компетентності (формувати та обстоювати свою громадянську позицію щодо локальних та глобальних питань; толерантне ставлення до життєвої позиції іншої особи, громадської думки, особливостей соціальної поведінки, способу життя та форм самовираження інших осіб); здатність спілкуватися іноземними мовами (розуміння важливості вивчення іноземних мов для розширення кола спілкування та отримання інформації про світ); вільне володіння державною мовою (читати і розуміти перекладені та адаптовані державною мовою писемні джерела); формувати вміння виявляти ініціативність, приймати рішення, розв'язувати проблеми, читати з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово; *виховувати* почуття гордості за героїчне минуле власного народу й толерантне сприйняття і ставлення до життєвої позиції іншого.

Очікувані результати. Після цього уроку учні/учениці будуть: *знати* політичні позиції гетьмана і православного шляхтича; *вміти* розробляти порівняльну характеристику особистісних якостей, політичних позицій, військово-політичної діяльності історичних постатей; *розуміти* різні підходи щодо відстоювання потреб та інтересів своєї держави.

Обладнання: підручник: Історія України: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / Г. М. Хлібовська, О. В. Наумчук, М. Є. Крижановська. – Тернопіль: Астон, 2025. – 256 с.; атлас: «Історія України. 8 клас» (ДНВП «Картографія»), мультимедійна презентація.

Тип уроку: урок закріплення та застосування знань, умінь та навичок.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Вітання і перевірка відсутніх учнів/учениць.

Створення сприятливої психологічної атмосфери уроку та формування позитивного емоційного налаштування на навчання.

II. Перевірка домашнього завдання.

Бесіда

1. Якими були основні наслідки воєнної кампанії 1654-1655 років для козацької держави?

2. Хто й коли уклав Віленське перемир'я? Чому його вважають зрадою інтересів Війська Запорозького?
3. Коли помер Богдан Хмельницький? Який спадок залишив гетьман своїм нащадкам?

III. Мотивація навчальної діяльності.

Через два тижні після смерті Адама Киселя папський нунцій сказав польському королеві: «Він жив так, що не можна було довести його вини, – тільки завжди був під підозрою і всіма своїми виправданнями не міг змусити вірити в його щирість. Він був греко-руської віри, хвалив римсько-католицьку віру і спротивлявся унії. Похоронну службу по ньому правили в православних та католицьких храмах».

Бажання Адама Киселя припинити кровопролиття і прийти до компромісу поставило його в ситуацію «між двох вогнів», коли обидві ворогуючі сторони вважали його зрадником. На цьому уроці ми порівняємо політичні погляди Богдана Хмельницького та Адама Киселя і визначимося, чи можна до останнього застосувати вислів «Свій серед чужих, чужий серед своїх»?

IV. Практична робота.

Завдання 1. Пригадайте, хто такий Богдан Хмельницький, використовуючи інформацію, вміщену в § 22. Опрацюйте біографічну довідку про Адама Киселя (с. 146). Поміркуйте, чому ці дві історичні постаті змогли зустрітися під час козацької революції. Використовуючи історичну літературу та інтернет-ресурси, ознайомтеся з походженням роду Хмельницьких і Киселів.

Завдання 2. Опрацюйте уривки зі спогадів венеційського посла 1650 року в Чигирині Альберто Віміні та сирійського мандрівника, архідиякона Павла Алепського (с. 146). На які особистісні якості Богдана Хмельницького звертають увагу його сучасники? Що вам найбільше імпонує в поведінці гетьмана?

Завдання 3. Опрацюйте уривки з листа львівського архієпископа римо-католицької церкви Миколая Красновського та «Щоденника» князя Альбрехта Радзивілла (с. 147). Порівняйте, як оцінили військово-політичну діяльність православного шляхтича Адама Киселя його сучасники. Вкажіть, чий інтереси він відстоював.

Завдання 4. Опрацюйте уривок із листа французького військового і дипломата П'єра Шевальє послу французького короля в Речі Посполитій графу де Брежі (с. 147). Пригадайте, хто такий Олівер Кромвель. Чи правомірне порівняння цих історичних постатей? Поміркуйте, в чому бачить велич гетьмана французький мандрівник.

Завдання 5. Ознайомтеся з уривками із промов Богдана Хмельницького та Адама Киселя під час зустрічі гетьмана з послами Речі Посполитої в Переяславі в лютому 1649 року (с. 147-148). Проаналізуйте політичні позиції гетьмана і православного шляхтича.

Завдання 6. Опрацюйте уривки із листів Адама Киселя (с. 148). Висловіть аргументоване судження щодо його оцінки боєздатності козацького війська. Зазначте, якими засобами Адам Кисіль намагався досягти того, щоб «кров християнська не лилася».

Завдання 7. Опрацюйте епітафію (напис на надгробку) Адама Киселя, замовлений його дружиною Анастасією-Христиною (с. 148). Зазначте, про які чесноти Адама Киселя в ній ідеться.

Завдання 8. Обговоріть результати роботи. З'ясуйте спільне і відмінне в поглядах і політичній практиці Богдана Хмельницького та Адама Киселя.

V. Підсумки уроку.

Приєм «ПОПС-формула»

ПОПС розшифровується так: П – позиція, О – обґрунтування, П – приклад, С – судження. Кожна з цих позицій – це відповідне речення, яке повинні продовжити учні/учениці: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

VI. Домашнє завдання.

Опрацювати § 29 «Практична робота № 3. Богдан Хмельницький – Адам Кисіль: порівняльна характеристика».